

Dissertatio juridica inauguralis de usufructu, & quemadmodum quis utatur vel fruatur

<https://hdl.handle.net/1874/341920>

DISPUTATIO JURIDICA
IN A U G U R A L I S,
D E

18.
Ufufuctu, & quemadmodum
quis utatur vel fruatur.

Q U A M,
FAVENTE DEO TER OPT. MAX.

Ex Auctoritate Magnifici Rectoris,

D. M. JOANNIS LUYTS,

Philosophiæ Doctoris, ejusdemque Facultatis in Inclytâ Academiâ
Ultrajectinâ Professoris Ordinarii,

N E C N O N

*Amplissimi Senatus Academici consensu, Nobilissimæque
Facultatis JURIDICÆ Decreto,*

PRO GRADU DOCTORATUS,

Summisque in UTROQUE JURE honoribus & Privi-
legiis ritè, ac legitimè consequendis.

Eruditorum Examini subicit.

JACOBUS LANSBERGIUS, M. F. Hagâ-Bat.

A. D. 13. Junii, hora locoque solitis.

TRAJECTI ad RHENUM,

Ex Officina FRANCISCI HALMA, Academiæ
Typographi, cło lcc LXXXVIII.

Clarissimis Gravissimisque

VIRIS,

D. LUCÆ vander POLL,
Promotori venerando,

D. JOHANNI van MUYDEN,
Juris Utriusque D. D^{bus}, &
ejus facultatis in inclita hac
nostra Academia Professori-
bus indefessis, vigilantissimis.

*Hanc Disputationem, ac se ipsum, ut quaecunque
erga viros meritissimos grati animi indicium
extaret, debita reverentia*

Offert & inscribit

JACOBUS LANSBERGIUS,

AUCTOR.

Ex Officina FRANCISCI HALMÆ, Academicæ
Typographi, ch. lcc. lxxxviii.

DISPUTATIO JURIDICA

INAUGURALIS,

DE

Usufructu, & quemadmo-
dum quis utatur vel fruatur.

Caput Primum.

De Etymologiâ & definitione.

DE Usufructu acturo Etymologiam
& definitionem præmittere visum.
Usufructus igitur dicitur ab utendo
fruendo; uti frui autem significat
rem tractare & exercere ad usum
nostrum & commoditatem, quate-
nus ad eam comparata est natura:
arg. l. 13. §. 4. & seqq. ff. de usufr.

*l. 10. l. 15. eod. quoad definitionem eruditissime Cicero in
libro de officiis docet, quod omnis, quæ de re aliqua su-*

A 2

scipi-

4 DISPUTATIO JURIDICA

scipitur institutio, debeat a definitione proficisci, ut intelligatur quid sit de quo disputetur: hunc secutus, argumentum meum de Usufructu à definitione ex ordior.

§. 1. Usufructus recte à Jcto. Paulo definitur; *Jus alienis rebus utendi fruendi salva earum substantia, l. 1. ff. h. t. princ. inst. eod.* Jus hic significat legitimam, hoc est de jure constitutam facultatem, in qua significatione servitus jus esse dicitur. Quot significationes illud verbum in jure nostro habeat satis indicat. *l. 11. ff. de just. & jur.*

§. 2. *Alienus* dicitur; unde constat servitutes semper in aliena re consistere cum res sua nemini serviat, *l. 5. princ. ff. si ususfr. petatur*; per hoc verbum fructuarius differt ab hærede fiduciario: hic enim re utitur jure domini, non servitutis.

§. 3. Dicitur *rebus*; quæ vox generis est indicans, Usufructum esse omnium omnino rerum ex quibus utilitas aliqua percipi potest. *l. 1. §. 1. ff. quand. dies legat. ced. l. 41. de usuf.*

§. 4. Dicitur *utendi fruendi*; quod est proprium usufructus, quodque eum separat à pignore, nudo usu, habitatione; per ea etiam verba intelligimus fructuarium habere jus, omnemque utilitatem ex re percipiendi, quæ aliquo modo percipi potest, ita ut lucretur omnes fructus qui ex fundo aut ejus occasione percipiuntur, non modo naturales *l. 9. h. t.* sed etiam civiles *l. 7. eod.* non tamen potestatem habet rem fructuariam alienandi, oppignorandi, vel in alios usus convertendi, quamvis meliorem domini causam faceret. *l. 7. in fine l. 8. l. 44. h. t.*

§. 5. Verba jam ultima definitionis sunt, *salvâ rerum substantiâ*; quo significatur fructuarium ita uti frui debere, ut rem

ut rem salvam servet domino, ac proinde hac clausula fructuarium prohiberi, tum rem consumere, causamve proprietatis deteriore facere, tum in aliam formam rem mutare *l. 13. §. pen. ff. h. t.* atque hoc quidem de vero usufructu dicitur; non autem de quasi usufructu, *§. 2. inst. h. t.* de nostra definitione hæc sufficiant.

Caput Secundum.

De Usufructus divisione.

§. 1. **V**ideamus nunc, an Usufructus commodam divisionem recipiat. Interpretes eum dividunt in causalem & formalem quam divisionem antea improbavi, sed jam propriam & veram ejus distinctionem explicare necesse erit. Dividitur igitur à D. D. in verum & quasi Usufructum: in quibus enim rebus verus consistat Usufructus ex definitione ejus satis apparet; sc. in iis rebus quibus uti ac frui possumus salvâ earum substantiâ.

§. 2. Quasi autem Usufructus in iis rebus, quibus salvâ substantiâ uti frui non possumus, veluti frumento, vino, oleo, item & pecunia numerata, quod clare ex *d. §. 2. inst. h. t.* colligitur.

§. 3. D. D. querere solent an vestimentorum Usufructus verus vel quasi nominari posset; & ego quasi puto: nam usu quasi consumuntur: vestimentorum tamen solemnium & scenicorum verum Usufructum esse non dubito. Sed quomodo pecuniæ esse potest quasi Usufructus, cum illa nunquam consumatur? R. pecuniæ Usufructum in expensione consistere, eoque respectu ejus quasi absque dubio Usufructum esse. *d. §. 2. inst. h. t.*

Caput Tertium.

Quo modo Ususfructus constituitur.

Constituitur autem Ususfructus plerumque inter vivos homines, vel voluntate ultimâ, vel inter vivos, ultimâ voluntate veluti legato Ususfructu §. i. *inst. h. t. § tot. tit. de usu & usuf. leg.* ut & si proprietatis legetur deducto Ususfructu; quo casu hæres habebit Ususfructum.

§. i. Inter vivos vel solius acquirentis facto, vel voluntate constituentis & acquirentis; priori casu ipso usu & longa quasi possessione Ususfructum acquirimus: nam *lege ult. C. de long. temp. præsc.* Imperator constituit, ut Ususfructus cæteræque servitutes perinde ac res immobiles usucapi possent; posteriori casu & stipulationibus constituitur, & pactionibus (sc. non nudis sed contractui, vel traditioni adjectis incontinenti) (ut cum Jctis. crassiori Minerva loquar) si scilicet aliqua quasi traditio accesserit, qualis est cessio in jure, quæ frequens fuit Romanis *l. 39. ff. de serv. urb. præc. l. 3. §. 2. § 3 l. ii. § 14. de servit. præd. rust.*

§. 2. Constituitur porro Ususfructus pure, vel sub conditione *l. 9. §. 4. ff. ad exhib. l. 16. quib. mod. us. am.* etiam ad tempus *l. 16. §. 2. ff. fam. ercisc. vel ex die l. 4. ff. h. t.* gratuito autem concedi debet, alias in contractum innominatum, vel locationem, vel similem contractum incideret.

Caput Quartum.

De commodis ac oneribus Ususfructus.

FRUCTUarii commoda emolumenta que maxima sunt; percipit inquam omnes fructus, omnemque utilitatem ex re fructuaria, imo quos dominus ipse percipere posset *l. 7. princ. l. 9. princ. §. 4. l. 12. §. 5. l. 7. §. 1. verfic. unde l. 59. §. 1. ff. b. t.*

§. 1. Si prædii Urbani Ususfructus constitutus sit, pensiones & omnes reditus ex ædificiis, arcis, & cæteris, quæ ædium sunt, ad fructuarium pertinent *d. l. 7. de usuf.* quando vero quis prædii rustici vel fundi usumfructum habet, tunc quidquid in fundo nascitur, vel inde percipi potest, secundum fundi conditionem, fructuarius consequitur *d. l. 9. ff. eod.* hinc reditum ex venatione, si scilicet fructus fundi ex venatione constet *l. 26. ff. de usur. aucupio & piscatione*, ad fructuarium pertinere constat *d. l. 9. §. 5.*

§. 2. Item ex metallorum inventione *l. 13. §. 5. eod.* thesaurus tamen non est in fructu fundi, tum quia non renascitur, tum quia est res nullius *l. 7. §. 12. §. 13. solut. matr.* Quando autem Ususfructus constituitur in pecoribus & jumentis, tunc foetus, lac, pilus, lana ad fructuarium pertinent, partus vero ancillæ in fructu non est, sed ad proprietatem spectat: absurdum enim videbatur hominem in fructu esse, cum omnes fructus rerum natura gratiâ hominum comparavit. *l. 68. ff. b. t.*

§. 3. Potest porro Ususfructuarius utilitatem & commodum,

8 DISPUTATIO JURIDICA

dum, quod ex re fructuaria percepit, alteri locare, donare, vendere, aliove titulo concedere *d. l. 12. §. 2.* ipsum jus tamen non alienat, sed in personam fructuarii id radicatum manet; quod æquitas postulat; si enim fructuarius id in alienum posset transferre, hoc aliquando fieret, cum manifesta injuria proprietario.

§. 4. Quæritur, si ex silva non cædua arbores evulsæ, vel per tempestatem ejectæ sint, ad quem pertinebunt. R. ad Dominum *l. 19. §. 1. h. t.* ita tamen ut Usufructuarius amputare possit quantum usui villæ suffecerit *l. 12. princ. ff. h. t.* Sin demortuæ fuerint ad fructuarium pertinebunt, modo novas substituat *l. 18. h. t. 38. inst. R. D.*

§. 5. Quæritur, si navis Ususfructus relictus sit quid juris habeat fructuarius. R. navigatum mittere potest fructuarius, licet naufragii periculum immineat; *l. 12. §. 1. h. t.* navis enim ad hoc paratur ut naviget.

§. 6. Tenetur porro fructuarius ad impensas scilicet modicas; hæ enim temporalem fructuum perceptionem concernere censentur: ad magnas non tenetur, quia ad perpetuam rei causam spectare videntur, & hinc pertinent ad proprietarium, cujus proprietas est perpetua, *l. 27. §. 3. de usufr.* quæ vero tanta sit, ut ad dominum pertineat, definietur judicis arbitrio, qui id ex circumstantiis, quantitate & qualitate, æstimabit *gl. ad. l. 7. §. 2. h. t.* agnoscet etiam decimas, vectigalia, tributa, similiaque, ad quæ prædia per se, & possessor eorum nomine, obligatus est. *l. 7. ff. de publican. & vectig. l. 7. §. 2. l. 27. §. 3. ff. h. t.* adhibita tamen eadem restrictione, sc. si hæc ipsa non sit immodica; nam quæ ultra fructuum quantitatem præstitit fructuarius, dominus ei refundere debet. *arg. l. 5. §. 2. de impens. in res.*

§. 7. Cau-

§. 7. Causam porro proprietatis non debet ulla ratione deterio rare, *l. 13. §. 4. b. t.* sed uti, veluti bonum patremfamilias decet: hinc ædes factas tectas servare debet *l. 7. §. seqq. l. 64. b.* ea quæ vetustate corrûere, reficere non tenetur *d. l. 7. §. 2.* & gregem per modum universitatis relictum supplere ex agnatis in locum capitum defunctorum, *l. 68. in fin. b. t.* aliaque præstare quæ spectant ad officium boni patrisfamilias, uti dictum: tenetur quoque ad refarcienda damna, si quæ dedit culpa sua, & quidem lævissimâ, etiam in omittendo, ut usucapionem, non interpellando, aut alias *l. 1. §. ult. us. quem cav.* & pro varietate delicti, variis tenetur remediis, veluti lege Aquilia & interdicto, quod vi aut clam nec non actionibus furti *l. 13. §. 42. ff. b. t.*

Caput Quintum.

De cautione fructuaria.

§. 1. **Q**uædam restant videnda de cautione, quam fructuarius præstare debet ad securitatem proprietarii *l. 5. §. 1. §. 2. us. quem cav.*

§. 2. 1. Videamus quinam hic caveant. 2. quid. 3. quomodo. 4. cui. 5. in quem finem. Quod primum respicit, sciendum, quod quilibet usufructuarius cavere teneatur, quocunque modo usufructus constitutus *l. 1. §. 1. §. 2. l. 9. §. 1. us. quem cav. l. 5. cod. de usuf.* etsi Usufructus personæ dilectissimæ datus sit *l. 1. Cod. de usufr.* testator autem hanc cautionem remittere non potest *l. pen. Cod.*

B

ut

ut in *poss. legat. l. 6. ff. ead. l. 1. l. 4. Cod. de usuf. Gail. 2. observ. 145.* post DD. in dicta *l. 1.* &, dicta lege pen. Si tamen testamento remissa sit hæc cautio, remissio pro non adjecta habetur, & Ususfructus nihilominus debetur, *l. 1. C. de usufr. d. l. 6.* ut in *pos. leg. l. 1. §. 5. in fin. de V. O.* hac occasione quæritur, an Ususfructuarius ante præstitam cautionem fructus faciat suos; affirm. modo bonâ fide, & ex voluntate proprietarii possessionem rei fructuariæ nactus sit, nec ipse in mora cautionis præstandæ fuerit, quia cautio omissa tantum conceditur, non fructus aut usuræ petuntur *l. 5. §. 1. ff. de usu. ear. rer. l. 5. l. 9. §. 4. ad exhib. l. 2. §. 1. ff. quod legator.* ex quibus jam intelligimus cautionem non esse de substantiâ usuf. vel quasi.

§. 3. Quantum ad 2. quid caveat fructuarius notandum est, quod aliud caveat in vero aliud in quasi usuf. In vero cavet se usurum fruiturum boni viri arbitratu, hoc est non deteriore se causam proprietatis facturum, rei enim proprietas deterior facta non videtur reddita, *l. 3. §. 1. ff. commod. cæteraque facturum quæ in re sua faceret l. 1. pr. §. 3. §. 6. us. quem. cav.* In quasi usuf. cavet, se vel rem aliam ejusdem quantitatis & qualitatis, vel æstimationem redditurum, si contingerit eum mori *§. 2. inst. h. t.* non etiam se usurum fruiturum boni viri arbitrio: absurdum enim esset rei dominum talem cautionem præstare.

§. 4. Quod ad 3. modum attinet, dicendum est, quod hæc cautio fieri debeat datis fidejussoribus, tum quia lex fatisdationis verbo utitur *l. 5. §. 1. §. 7. us. quem cav. l. 4. C. de usufr. l. 1. ff. qui sat. cog.* tum quia prætoricæ stipulationes, qualis hæc est, communiter desiderant fidejussores
l. 7.

l. 7. de præst. stip. si autem non potest præstari talis cautio, procul dubio pignoribus cavere licebit, quod pro cautionis nomine regulariter accipiatur *l. 1. §. 9. de collat.* & idonea cautio dicatur quæ fit per pignora *l. 59. in fin. mandat.*

§. 5. Quod ad 4. absque aliquo dubio cavendum erit ei cujus est proprietas.

§. 6. Quod ad quintum finis hujus cautionis est, ut dominus proprietatis sit securus, & assequi possit damnum circa rem fructuariam, datum dolo, culpave fructarii per abusum aut alias: vide *l. 1. §. 5. l. 9. §. 3. eod.* si enim fructuarius quid contra cautionem admiserit, proprietario competit actio ex stipulatu ad interesse, *d. l. 1. §. 5.*

§. 7. Remittitur cautio facto hominis, cum is, cui illa cautio præstari debet, eam vel tacite, cum non exigit, vel expresse, remittit *l. 46. ff. de pact. l. 71. ff. ad l. f. quilibet enim favori pro se introducto renunciare potest, ut & donator, qui proprietatem donavit, retento usufructu arg. l. 28. ff. de R. J. l. 7. ut legat. nom. cav.*

Caput Sextum.

De modis quibus Ususfructus amittatur.

§. I. **D**E amissione nunc videndū: ne igitur in universum proprietas inutilis reddatur, abscedente Usufructu, placuit diversis modis extinguī, quidem naturali morte fructuarii; §. 3. *inst. de usufr. l. 3. §. ult. ff. h. t. 16. Cod. eod.* est enim jus personale, quod mortuâ personâ extinguitur

d. l. 3. §. ult. & ad hæredem non transit, quia personæ est, non causæ, *l. priv. leg. 96. de R. J.* quæritur si tamen simpliciter hæredibus relictus sit quid dicendum. R. favore ultimæ voluntatis ad primi gradus hæredem tantum transibit. *l. 14. C. de usufruct.* primaratio est, quia alias Ususfructus nunquam ad proprietatem suam rediret, sed semper apud hæredem permaneret; secunda est, quia contra ejus naturam esset.

§. 2. Quæritur, quid dicendum si civitati aut Ecclesiæ sit relictus Ususfructus. R. centum annos durat, quia is finis est hominis longævi *l. 56. ff. eod. l. 9. de usufr. leg.* nisi ante contingerit civitatem aratrum pati, id est solo æquari, aut Ecclesiam destrui, tunc enim habetur pro mortua *l. 21. h. t.* si vero oppidum per tempus sit desertum, jus pristinum retinetur vel recuperatur. *arg. l. 85 de verb. sign. junct. l. 7. §. quid cuj. un.*

§. 3. Non utendo porro per modum & tempus, id est si Ususfructuarius modum sibi à testatore præscriptum non observaverit *arg. l. 10. §. 1. ff. quem ad servi amitti arg. l. 2. ff. se acq. cottid.* modus enim pro conditione est, & qui conditionem non implet, jus suum amittit, *l. 1. §. 2. C. de his quæ sub mod.* Quæritur an Ususfructuarius, qui malitia sua aut culpa rem reddit deteriore, etiam jus suum amittat. R. distinguendum, si ea lege modus expresse adjectus sit amittitur Ususfructus, si non, servetur modus *d. ll.* si Ususfructuarius re abusus sit absque adjectione modi jus suum non amittit, nullis enim legibus id cavetur; huic accidit, quod tali casu alio juris remedio propriarius contra eum potest experiri. *l. 13. §. 2. ff. de usufr.*

§. 4. Non utendo per tempus sc. decennio inter præsentes, vel vicennio inter absentes *l. pen. ult. C. de serv. l. ult. C. de long. temp. præsc.* quod ita intelligendum, scilicet, si intra illud tempus, vel per se, vel per alios, non utatur; nam quid quis per alium facit hoc ipse facere videtur; per alium autem utimur, cum vendidimus, locavimus, aut donavimus Ususfructum *l. 12. §. 2. ff. de usufruct.* Quæritur, si is, cui cessus est Ususfructus, etiam, non utatur. R. distinguendum an vendiderit an donaverit; *l. 38, 39. & 40. ff. de usufr.*

§. 5. Consolidatione si sc. fructarius acquirat proprietatem, vel proprietario cedatur Ususfr. quæ conjunctio vocatur consolidatio ex eo, quod accedens Ususfructus ad proprietatem eam solidam & integram rediat: nam res sua nemini servit ut dictum; *l. 5. ff. si usufr. pet.*

§. 6. Adjecti temporis vel conditionis existentia *l. 5. l. 12. vers. sin autem C. de usufr.*

§. 7. Interitu rei *l. 5. §. 2. ff. h. t. inst.* est enim in corpore: quo sublato & ipsum tolli necesse est; *princ. inst. h. t.* unde si ædes perierint, ne quidem ususfructus aræ debetur, quia non aræ sed ædium ususfructus est relictus, *l. 1. §. 3. l. 10. ff. eod.* periisse autem dicitur res, cum ejus forma substantialis perit. Quæritur, si Ususfructus quadrigæ sit legatus, & unus equus moriatur quid juris? Resp. totus Ususfructus erit extinctus *l. 10. in fin. ff. h. t.* ratio redditur in *d. 11.* quia quadriga esse desiit, hoc est quia formam amisit, si proprietas quadrigæ legitur secus est. *l. 2. de leg. 21.*

co.

V. Par.

COROLLARIA.

I.

Post litis contestationem libellum corrigere licet.

II.

Recte imperator Henricus pro Lothario iudicavit, merum imperium in Principe residere tamquam in fonte, sed exercitium ejus tantum esse penes magistratum.

III.

In deposito non debentur usurae.

IV.

Citatus ad unam causam non tenetur respondere ad aliam.

V. Peri-

V.

Periculum rei venditæ regulariter ad emptorem pertinet.

V I.

Fidejussor acceptus in majorem quantitatem, quam debet principalis debitor omnino non obligatur.

V I I.

Minor in delictis non restituitur in integrum.

V I I I.

Polygamia simultanea tam divino, quam civili jure semper, prohibita fuit.

I X.

Postremo quæritur, an filius fideicommissio gravatus, jure civili duas partes detrahere possit, jus civile negat, pontificium affirmat; quod retinendum arbitror.

F I N I S.

V.

Periculum rei venditae regulatur ad captum per-
tinet.

V I

Isidorus acceptus in maiorem quantitatem, quam
debet principalis debitor cursum non obliga-
tur.

V I I

Nullus in delictis non restituatur in integrum.

V I I I

Regnum fundatum non dicitur, quam civis in-
re semper prohibita sunt.

I X

Testis dicitur, qui alius adiecit esse verum
in re, sine cuius dicitur potest detrahere possit,
in civile agere, pontificatus essentia; quod
retinendum arbitror.

F I N I S